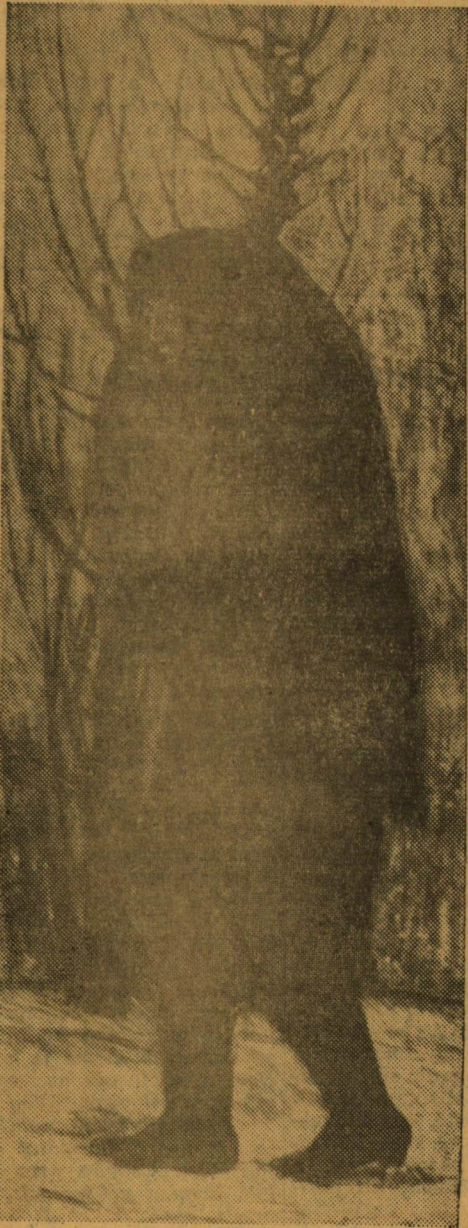

TÉL

(Szalay Ferenc festménye)

Gróf József:

ÉN, AKI AZÉRT VAGYOK...

Én aki azért vagyok hogy az ösztönt egyé tegyem a tudattal e szigorú kapcsolatot szírom-láncolatá [oldjam feltegyem a mondataid végére a pontot letépjem tegnapi-itt-maradt szakadásaidat köd-ruhadról

azért vagyok hogy az álmot a személdről lefejtsem

lásd meg arcomat tudj nézni engem be tudj látni szívembe

azért lettem én hogy egy legyek az élettel akár a madarak a virágok vad szörnyek és szelíd tulipánok orgonák jázminok harangvirágok

legyek nap-fel-forduló ki szemére húzza fény-kalapját mielőtt behunyá sárga szirmait az álma előtt

azért vagyok hogy együtt mosolyogjak [veletek]

a sírásotokat értsem s meghalljam suttogásaitokat

szemem a ti szemetek legyen kezem a ti kezetek szívem pedig a ti szívetek legyen.

Dilishegyi József:

MÁR ESTE VOLT...

égték a fehér fények az utcán, és vöröslő macskaszemekkel suhantak a kocsi a sűrű betonon.

A Tisza felé mentünk. Vonzott a parton uralkodó sötét, és a csend, amej ráborult a fejünk felett összehajló meztelen és fekete fákra. A holdfényben csillogott a jég, és fényes szalagként terült el a két part között a folyó. Ketten voltunk ott, és nem törtük meg a leereszkedett csendet.

Benn a városban fények égték és autók húztak az úton, és villamosok keltogták a régi, kikopott síneken.

SZÁZADUNK MŰVÉSZETE

Szabadegyetemi előadássorozat a TIT szervezésében

Február 10-én este a Tabor utcai Zeneiskola előadótermében ünnepélyesen nyitották meg a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Századunk művészete című szabadegyetemi előadássorozatát. Dr. Nacsády József egyetemi adjunktus bevezető szavai után Papp Lajos Szegeden élő költő „Századunk” című verse hangzott el, majd Aradi Nóra művésztörténész, egyetemi docens, Újfalusi József főiskolai tanár és Csetri Lajos egyetemi tanárság kerékszalaj-jelleggel, kötetlenebb formában tartott előadást a XX. század képzőművészeti, zenei és irodalmi törekvéseiről, irányzatairól. Az előadásokat vita követte, amely során a népes közönség sorából több kérdés hangzott el, amire az előadók válaszoltak.

A szabadegyetem következő előadását február 24-én tartják ugyancsak a Tabor

utcában. Dr. Tamás Attila egyetemi docens „A Magyar irodalom és világirodalom kapcsolata a XX. században” címmel tart bevezető előadást, mely során illusztrátorként Bánffi György színművész működik közre.

Március első szerdáján dr. Ortutay Gyula akadémikus, Radnóti Miklós életművéről és koráról tart előadást. A költő műveiből Bitskey Tibor színművész és Jancsó Adrienne előadóművész mutatnak be. Az előadássorozat további rendezvényein az érdeklődők a nyugati képzőművészet modern törekvéseiről, az alföldi piktúráról, századunk építőművészetéről, Bartók Béla dramaturgiájáról, az útke-reső Bartókról, a folklórta Bartókról hallhatnak előadásokat. A sorozat a XX. század zenéje címmel rendezendő hangversennyel zárul majd.

TÓTH IMRE:

FRONTFEJTÉS

Hajnali három óra volt. A lömester feltekerte a vezetékét, vállára vetette a sárgaszíjas lövőgépet. A frontszárnyat tömény, fojtó füst öntötte el, dolgozni most nem lehetett.

A brigád csendesen üldögélt, várta, amíg kitisztul a levegő. Kicsit türelmetlenebbek voltak az emberek, jó lett volna már benn lenni a fejtésben. Ez az örökös „szabályosság” már az idegekre ment. Mindig csak várni kell, félórát telnek el tétlenségben.

A lömester, mintha eltálla volna gondolataikat, közelebb lépett hozzájuk.

— Nehogy túl korán bemerjenek — mondta. Nem tetszik nekem odabent a főté, túlságosan lelóg. És ha be is mennek, előbb jól nézzenek körül, kopogtassák meg. Különösen Gastira vonatkozik ez. Csak semmi könnyelműség, tudják, hogy nem szeretem az ilyesmit.

— Jó... — felelték kórusban a bányászok. Félmeddig köszönésnek szánták ezt. A „jó” mellől elharapva a „szerencsét”. Nem lustaságból tettek — nem volt közöttük rest munkás egy sem — inkább a hangzás kedvéért, megszokásból. Valahogy érdekesebb, izesebb volt így, kurtán: jó...

A légvágat oldalát erős lámpafény világította meg. Aztán előtűnt a fény gazdája is, egy vállas, tagbaszakadt ember. Az aknászuk közeledett, nyakába akasztva ütögetően himbálódzott a lámpa. Néhány méterre tőlük találkozhatott a lömesterrel. Beszélgetésüket, hirtelen jégesőszerű kopogás, s nyomban rá hatalmas robaj szakította félbe. A nagy zaj, légnomás egyszerre elnémította őket, feszülten figyeltek befelé.

Pillanatok alatt sűrű porfelhő öntötte el a kis csoportot. Az aknász lámpájának fénye is elhalt. Recsegett, ropogott minden. Aztán amilyen gyorsan keletkezett, ugyanúgy elült a robaj. De mire fülük felfogta és agyuk tudomásul vette a csendet, máris újabb ropogás indult bentől.

— Beomlott a front — kiáltotta valaki. — Lehet, hogy az egész fejtésnek vége.

Az aknász és a lömester a vak porfelhőben nagynehezen odabotorkált hozzájuk. Az erősfényű lámpa inkább csak sejtetően világította meg az arcokat.

— Hajdú egy, Dóka kétő, Fehér három — számolta sorba őket az aknász — ...Miskolczi tizenegy... És a tizenkettedik? Ki hiányzik — kérdezte magasra, szökött hangon. — Gasti... Hol a Gasti? — kérdezték egymástól.

— Csak nem ment be a robbantás után dolgozni? — hökkent meg a lömester. — Ahogy ismerem, könnyen elfordulhatott.

Rohant befelé a fejtéshez, nyomában a többiek. Az aknász lámpája végigpásztázta a vágatot.

Döbbenet látvány tárult eléjük. A fejtés teljes szélességét eltorlaszolta a főtérről laszakadt kő. Összetört az ácsolatot, s iszonyú tömege ott hevert szinte mozdulatlanul a le-robbantott szénhalom tetején.

A kő alól egy lapát nyele tűnt elő.

— Két ember a főtét figyelje — rendelkezett az aknász.

— Hozzanak gyorsan emelőrudakat. Megpróbáljuk elbillenteni a követ.

Tudták, hogy szinte lehetetlenre vállalkoznak. Farukak feszültek a hatalmas tömb alá... Aztán eltört az egyik. Nem sokkal utána a másik is. Szinte tíz körömmel, nyögve, vicserogva kapaszkodtak a kőbe, a nyelekbe. Hiába.

— Fejtőkalapácsokat ide — kiabálta az aknász. — Gyorsan.

Eletről volt szó. Egy munkatársukról, akivel évek óta együtt dolgoztak. — Csak sikerüljön, csak élve kikerüljön onnan — dübörgött az agyukban.

Mint a tanyai kutyák éjjel, ha vést éreznek, egyszerre felugattak a fejtőkalapácsok. Izzadva feszültek a kőnek, állandóan váltották egymást az emberek.

Óráknak tündek a percek. A légvágat végénél egy alacsony emberi alak tűnt fel.

— Mi volt az a robaj? Omlás, mi? Gondoltam — kiabálta már messziről. Amikor közelebb ért, s látta az összetört ácsolatot, fűttengett egyet, ami annyit jelenthetett: Ejha! Ez igen!

A többiek nem akartak hinni a szemüknek. Gasti volt az.

— Hát te élsz — enyhültek meg egyszerre. — Hol jártál?

— Ahova nektek is el kell menni néha, sőt még a királynak is.

Aztán észrevette, milyen szemekkel bámulnak rá. Látta a megkönnyebbülést, örömet, s azonnal tudta, miért van ez.

— Köszönöm fiúk — mondta reszelős hangon és bűnbánóan tette hozzá. — Szólnom kellett volna, hogy elmegyek.

Az egyik fiatal vajúr dühösen rúgott a behemót kőbe, de ő bánta meg: fájdalmas arccal kapta kezébe lábafejét.

— De még mennyire szólhattál volna — szidta társát.

— Akárhová mégy. Ne félj, nem pirultunk volna el.

Ilyen ne történjen meg még egyszer — mondta az aknász is. — Magának, Gasti mindig a szabályzat van baja. Mintha most kezdené idelent. Pedig jól tudja, hogy robbantás után senki nem bolyonghat egyedül.

Gasti lehajtott fejfel hallgatott. S bár jól esett érezni, hogy ennyire féltik, szeretik társai, belül mérgesen korholta önmagát.

— No, akkor lássunk munkához — engedélyezett meg az aknász. — Először a főtét hozzák rendbe, csak aztán kezdjék a többi.

Az alacsony emberke nyúlt először a lapát után, mint akinek sok jóvátenni valója van.

SZÉLRŐZSA

A Dosztojevszkij-irodalom érdekes művel gazdagodott. A moszkvai Állami Szépírodalmi Kiadó két kötetben közreadta a nagy író kortársainak visszaemlékezéseit. Az újdonság Nyikolaj Sztrahov kritikus, Vera Timofejeva-Pocsenkovszkaja, a „Grazdanin” című folyóirat volt munkatársa, Vszevolod Szolovjov író, Szofia Kovalevszkaja matematikus, Pjotr Szmjonnov-Tyan-Sanzskij utazó és más kortársak írásait gyűjti egybe.

Amsterdamban megkezdődtek a Vincent van Gogh-múzeum építésének előkészületei. Az új múzeumban a nagy festő háromszáz képét és mintegy 700 rajzát helyezik el.

A szovjet-nyugatnémet kulturális egyezmény értelmében nyolc nyugatnémet tudós kezdte meg kutatómunkáját az idén a Szovjetunióban. Többek között egy műnsteri szláv nyelvész, egy stuttgarti kémikus és egy müncheni fizikus.

Az olasz operaszínpadok és szimfónikus zenekarok tagjai három napos sztrájkjal tüntettek az elégtelen állami támogatás miatt.

John F. Kennedy egyik ifjúkori levele, amelyet 15 éves korában írt egy barátjának, new yorki árverésen 2700 dollárért cserélt gazdát.

Leo Funtek, az osztrák származású neves karnagy, Helsinkiben 79 éves korában elhunyt.

Rigában háromkötetes kis enciklopédia kiadását készítik elő. Az enciklopédia 12 ezer lett címszót tartalmaz. Az első kötet jövőre jelenik meg.

Mihail Lermontov Tarhanij faluban töltötte gyermekkorát. Születésének 150. évfordulója alkalmából kiállítás nyílt meg a régi házból, amelynek szobáit újból úgy rendezték be, mint a nagy költő életében. Lermontov műveinek orosz és idegennyelvű kiadásain kívül bemutatják a költő rajzait és neves művészek Lermontov-illusztrációit.

Corneliu Cezar román zeneszerző operát komponált Bertolt Brecht „Galileo Galilei” című színművéből. Az új dalmű ősbemutatója Bukarestben lesz.

Djakartában a hatodik Indonéz Nemzeti Könyvvásáron 18 belföldi kiadón kívül a Szovjetunió, a Német Demokratikus Köztársaság, Lengyelország, Csehszlovákia, Kína és az UNESCO is részt vett.

Balzac „Béatrix” című regényéből színmű készült. Jean Claude Brisville francia író végezte a dramatisztálás munkáját.

Delhi Közművelődési Könyvtára évről-évre fejlődik. A 184 ezer kötetes könyvtárnak 65 ezer beiratkozott olvasója van. A napi kölcsönzések száma átlagban 6500 mű. Letéti könyvtára van a központi fogházban is és a kórházak betegeire is ki akarja terjeszteni szolgáltatásait.

Boldog Balázs

Leányportré

(Szent Ernő rajza)

Meghalt Kiss Lajos Kossuth-díjas néprajztudós

A közelmúltban örvendeztünk szép kiállítású és értékes tartalmú könyvnek, a Vásárhelyi kis tükröknek, amely a múlt év végén látott napvilágot a Magvető Könyvkiadó Vállalat gondozásában egy hosszú és tudományos eredményekben bővelkedő életpálya tanulságainak reprezentatív összefoglalásaként.

Akkor még senki sem gondolta, hogy ez a könyv a Hódmezővásárhelyen élő nagynevű Kossuth-díjas néprajztudós, Kiss Lajos, a történelemtudományok doktora, a magyar Néprajzi Társaság tiszteletbeli tagja szép búcsúzása is egyben, a világtól, a munkájától, kedvelt tudományától, s mindazoktól, akik művein keresztül ismerték meg és zárták szívükbe Tornyai János és Endre Béla harcostársát, Móra Ferenc barátját.

Elsők között kapott Kossuth-díjat néprajzi munkássága elismeréseként 1948-ban a vásárhelyi szegényparasztok életének krónikása. Visszavonultan élt nyugdíjából s dolgozott egészen a legutóbbi időkig, betegsége elhatalmasodásáig.

A neves tudóst nagy részvét mellett helyezték örök nyugalomba a vásárhelyi Kincses temetőben kijelölt díszsírhelyen. A Magyar Néprajzi Társaság nevében dr. Ortutay Gyula akadémikus, a TIT elnöke, városa nevében pedig Vörös Mihály, a hódmezővásárhelyi városi tanács vb elnökhelyettese búcsúztatta az elhunytat.